

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШИ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

КОДЕКС ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ МАГИСТРАТИ

РАБОТЕЩИТЕ В СЪДЕБНАТА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, МАГИСТРАТИ, водени от разбирането, че правилата за етично поведение на магистратите са важен фактор за:

- формиране на по-високо обществено доверие към съдебната система;
- защита правата на човека и утвърждаване върховенството на закона;
- предотвратяване и ограничаване на корупцията в системата на съдебната власт .

поемат като свой ангажимент към българското общество изискването да изпълняват и внедряват в професионалната си дейност и в личния си живот правилата за етично поведение, разписани с този кодекс.

Висшият съдебен съвет като върховен административен и ръководен орган на съдебната власт в Република България утвърждава **КОДЕКСА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ МАГИСТРАТИ** и носи основната отговорност за прилагане на прогласените с него правила за поведение в служебната и извънслужебната дейност на магистратите.

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

Кодексът за етично поведение е приложим към всички съдии, прокурори и следователи, членове на Висшия съдебен съвет, инспектори в Инспектората към Висшия съдебен съвет, наричани за нуждите на този кодекс – магистрати.

ИЗТОЧНИЦИ

Кодексът е изготвен в съответствие с Конституцията на Република България, Закона за съдебната власт, препоръките на Комитета на министрите на Съвета на Европа за статута на съдии, прокурори и разследващи органи, както и всички други национални и международни актове, които регламентират дейността на магистратите в Република България.

Раздел I

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Основните принципи установяват стандартите и очертават рамката за регулиране на поведението на магистратите във и извън службата, която изпълняват.

НЕЗАВИСИМОСТ

Независим по смисъла на Кодекса е този магистрат, който при изпълнение на служебните си задължения се ръководи единствено от вътрешното си убеждение и закона като не се поддава на натиск, заплахи, стимули, преки или косвени влияния от представители на която и да е друга власт – публична или частна, вътрешна или външна за съдебната система.

БЕЗПРИСТРАСТНОСТ

Безпристрастен е този магистрат, който установява истината за фактите единствено на основата на обективен анализ на доказателствата по делото, създава условия за равнопоставеност между страните и техните процесуални представители и избягва поведение, което може да се възприеме като привилегироване, предразположеност, предубеденост или предразсъдък, основан на раса, произход, етническа принадлежност, пол, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.

СПРАВЕДЛИВОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ

Справедлив е този магистрат, който в рамките на общите и абстрактни норми на закона отчита особеностите на всеки конкретен случай и го решава, опирайки се на критерии, свързани с общочовешките ценности и ценностите на демократичната правна уредба. Прозрачността в действията и актовете на магистрата е гаранция за справедливостта на взетите от него решения.

ВЕЖЛИВОСТ И ТОЛЕРАНТНОСТ

Вежлив е този магистрат, който чрез действията и актовете си винаги изразява уважението, което дължи на своите колеги, гражданите, адвокатите, страните и останалите участници в процеса. Толерантен е магистратът, който е открит и търпелив за изслушване и възприемане на нови или различни аргументи, мнения и гледни точки.

ПОЧТЕНОСТ И БЛАГОПРИЛИЧИЕ

Почтен е този магистрат, който извън рамките на закона не приема материални или нематериални облаги, независимо от естеството им и които могат да поставят под съмнение неговата независимост и безпристрастност. Благоприличието е въздържане от всякакви действия, които биха могли да компроментират честта на магистрата в професията и обществото.

КОМПЕТЕНТНОСТ И КВАЛИФИЦИРАННОСТ

Компетентен и квалифициран е добре подготвеният магистрат, който познава нормативната уредба на Република България и правото на Европейския съюз и е развил способности и умения за тяхното коректно прилагане. Компетентността и квалифицираността са предпоставка за надлежното изпълнение на задълженията на магистрата и за неговото професионално израстване.

КОНФИДЕНЦИАЛНОСТ

Конфиденциален е магистратът, когато е дискретен и пази като служебна тайна фактите или сведенията, станали му известни при или по повод изпълнение на служебните му задължения.

Раздел II

ПРАВИЛА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ОСНОВИТЕ ПРИНЦИПИ

1. Правила за етично поведение, произтичащи от принципа на НЕЗАВИСИМОСТ

Независимостта е предпоставка за утвърждаване върховенството на закона и гаранция за защита на основните човешки права и конституционни ценности.

ПРИЛАГАНЕ

- 1.1. Магистратът упражнява правомощията и взема решенията си единствено на основата на закона и вътрешното си убеждение;
- 1.2. Магистратът не допуска и не се поддава на каквото и да е външно влияние, натиск, заплахи, пряка или косвена намеса в работата си, независимо от техния източник, повод или причина;
- 1.3. При вземането на решения магистратът е независим и не се влияе от мнението на своите колеги, но и не предприема действия, с които би накърнил тяхната независимост;
- 1.4. С действията и поведението си извън службата магистратът следва да защитава и утвърждава в обществото представата за независимост на съдебната власт, като не се поддава на влияния – преки или косвени, от страна на която и да е друга власт – публична, частна, външна или вътрешна за съдебната система;
- 1.5. Магистратът е длъжен да информира органите на съдебната власт и обществеността при всеки опит за накърняване на неговата независимост.

2. Правила за етично поведение, произтичащи от принципа за БЕЗПРИСТРАСТНОСТ

Безпристрастността е еднакво относима към актовете на магистратите по прилагането на материалното и процесуално право и произтича от правото на участниците в процеса да бъдат третирани по еднакъв начин.

ПРИЛАГАНЕ

- 2.1. Магистратът уважава достойнството на всеки човек, както при изпълнение на служебните си задължения, така и извън службата, и не допуска предпочитание, предубеждение или предразсъдъци въз основа на раса, произход, етническа принадлежност, пол, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние;
- 2.2. Магистратът следва да отстоява своята безпристрастност и в случаите на създадени в обществото силни настроения на симпатия или антипатия към участници във висящо пред него производство като решава казуса единствено въз основа на фактите и закона;
- 2.3. По висящи пред него производства, магистратът не може да прави публични изявления или коментари, чрез които да се ангажира за крайния изход на случая или да създаде впечатление за пристрастност и предубеденост. Извън съдебните заседания той не може да обсъжда подобни производства пред други участници в тях, адвокати или трети лица, освен в предвидените в закона случаи;
- 2.4. Магистратът следва да се държи по начин, който не дава основание пряко или косвено за неговия отвод по конкретни случаи;
- 2.5. Магистратът трябва да зачита правото на страните да изразяват становища, да изказват твърдения и възражения в рамките на производството, в което са участници;
- 2.6. Магистратът не дава консултации по правни въпроси;

3. Правила за етично поведение, произтичащи от принципа за СПРАВЕДЛИВОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ

Изискването за справедливост възниква от невъзможността с правни норми да се уредят всички възникващи в живота случаи и правоотношения.

Изискването за прозрачност произтича от постоянната необходимост на обществото да се убеждава в законосъобразността и справедливостта на актовете и действията на магистратите.

ПРИЛАГАНЕ

- 3.1. Магистратът постановява решенията си само когато е убеден, че в рамките на закона те са справедливи за всички участници в производството. Той е особено внимателен при решаването на въпроси, свързани със свободата и репутацията на гражданите;

- 3.2. В случаите, когато законът предоставя на магистрата възможността да решава определени въпроси по преценка, водещо начало за него е изискването за справедливост;
- 3.3. В съответствие с изискванията на закона, магистратът следва да предоставя на обществеността полезна, съвременна, разбираема и надлежна информация;
- 3.4. В рамките на закона, магистратът гарантира публичност на действията и решенията си, като същевременно внимава да не бъдат засегнати законните права и интереси на участници в производството.;
- 3.5. Той излага пред обществеността лично или чрез медиите мотивите за своите решения по дела, представляващи обществен интерес като същевременно избягва поведение и действия, които могат да бъдат възприети като самоизтъкване или прекомерно търсене на обществено признание.

4. Правила за поведение, произтичащи от принципа за ВЕЖЛИВОСТ И ТОЛЕРАНТНОСТ

Изискванията за вежливост и толерантност се основават на присъщия за магистрата морал и възпитание и допринасят както за по-доброто изпълнение на служебните му задължения, така и за по-ефективното функциониране на самата правораздавателна система.

ПРИЛАГАНЕ

- 4.1. Поведението на магистрата в обществото трябва да се основава на добри обноски и добро държание, а в обществените и служебни контакти той трябва да бъде учтив и любезен;
- 4.2. Магистратът трябва да бъде честен, коректен и учтив, както в работата си, така и в личния си живот и да се отнася с уважение към хората като съблюдава техните права и свободи;
- 4.4. Колегиалните отношения между магистратите и служителите в съдебната система, независимо от мястото на служебната йерархия, трябва да се основават на взаимно уважение и толерантност чрез въздържане от всякакво поведение, което вреди на репутацията на органите на съдебната власт.

5. Правила за поведение, произтичащи от принципа за ПОЧТЕНОСТ И БЛАГОПРИЛИЧИЕ

Почтеността и благоприличието имат основно значение за доверието, авторитета и цялостната дейност на магистрата.

ПРИЛАГАНЕ

- 5.1 Магистратът не може да получава облага от трети лица, която основателно би се възприела като резултат от компромис с неговата честност и справедливост при изпълнение на професионалните му задължения.
- 5.2 Почтеният магистрат не доносичи и не интригантства спрямо свои колеги и служители, а изразява открито позицията си.
- 5.3. Магистратът трябва да избягва действия и постъпки, явяващи се в разрез с утвърдените в обществото разбирания за благоприличие;
- 5.4. В обществените и официалните си контакти магистратът няма право да се възползва от служебното си положение или да използва правомощията си с цел извличане на лична облага;
- 5.5. С личното си поведение, и чувство за отговорност в служебната и извънслужебната си дейност, магистратът трябва да дава пример за висок морал и почтеност;
- 5.6. Магистратът следва да се въздържа от всякакви действия, които биха могли да компрометират честта му в професията и обществото;
- 5.7. Магистратът трябва да е с безукорна репутация.
- 5.8. Магистратът трябва да е последователен и неотклонен при спазването на правните и етични норми;
- 5.9. При кариерното си израстване, магистратът не трябва да използва лични контакти (връзки, ходатайства) и да предприема действия, които уронват достойнството му.

6. Правила за поведение, произтичащи от принципа на КОМПЕТЕНТНОСТ И КВАЛИФИЦИРАННОСТ

Изискването за компетентност и постоянна квалификация на магистратите произтича от правото на участниците в процеса, и на обществото като цяло, да получават законосъобразни правни актове.

ПРИЛАГАНЕ

- 6.1. Магистратът следва за изпълнява служебните си задължения с предимство пред всяка друга дейност;
- 6.2. Магистратът трябва да се стреми към повишаване на професионалната си квалификация и подготовка и трябва да предприема необходимите мерки за поддържане и повишаване на своите познания, умения и лични качества за правилното изпълнение на правомощията си;
- 6.3. Магистратът следва да се информира за съответните новости във вътрешното и международното право.

7. Правила за поведение, произтичащи от принципа на КОНФИДЕНЦИАЛНОСТ

Конфиденциалността произтича от необходимостта да бъдат защитени правата на страните и техните близки от неправомерно използване на информация и сведения;

- 7.1. Магистратът е длъжен да пази абсолютна дискретност и служебна тайна в социалното си общуване и частен живот относно фактите или сведенията, станали му известни при или по повод изпълнение на служебните си задължения и да изисква същото от съдебните служители;
- 7.2. Магистратът не може да използва неправомерно информацията, станала му известна при осъществяване на неговите функции;
- 7.3. Магистратът може да обсъжда принципни правни проблеми, като е длъжен в такива случаи да запази в тайна конкретните факти по преписките и делата, като не разгласява сведения за личния живот на гражданите или такива, които увреждат интересите на лица или тяхната репутация;
- 7.4. Магистратът няма право да изразява публично предварително становище по конкретни преписки и дела.
- 7.5. Магистратът е свободен да изразява лично мнение в средствата за масова информация по всички въпроси, за които няма изрична законова забрана;
- 7.6. Магистратът, член на колегиален орган следва да пази тайната на служебното съвещание.

Раздел III

СПЕЦИФИЧНИ ПРАВИЛА ЗА ЕТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ РЪКОВОДИТЕЛИ

- 8.1. Магистратът на ръководна длъжност се отнася към служебно подчинените му магистрати и съдебни служители с уважение и зачитане на личното им достойнство и без да допуска или създава впечатление за привилегироване.
- 8.2. Магистратът на ръководна длъжност не се поддава на натиск и внушения от всякакъв характер, направени по начин, недопустим от закона, в случаите за назначаване, преместване или кариерно израстване на подчинените му магистрати. Прозрачността в действията му в тази връзка е гаранция за справедливост, обективност и най-добър подбор.
- 8.3. Магистратът на ръководна длъжност се грижи за организацията и дейността на поверената му служба по начин, чрез който да бъдат постигнати най-добри резултати. Той осигурява и възможно най-добро сътрудничество с другите органи на съдебната власт и обществени служби при зачитане специфичната компетентност на всяка една от тях.
- 8.4. Магистратът на ръководна длъжност полага усилия да бъде информиран за всичко, което се случва в службата, която ръководи, за да може да взема правилни управленски решения и поема отговорност. Той не толерира и своевременно пресича проявите на доносничество и интригантство.
- 8.5. Магистратът на ръководна длъжност следи за своевременното изготвяне на актовете на своите колеги, тези на административния персонал и служителите като предприема необходимите мерки в рамките на своите правомощия.
- 8.6. Магистратът на ръководна длъжност е основен гарант при утвърждаване на независимостта на магистратите при вземането на решения и при спазване принципа на случайното разпределение на преписките и делата.

Раздел IV

ПРАВИЛА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ

- 9.1. Магистратът не допуска участието си в производства при наличие на конфликт на интереси. При съмнение за подобен конфликт е длъжен да обяви фактите и при необходимост да се оттегли.
- 9.2. Магистратът не участва по какъвто и да е начин в партийно- политическа дейност и не се намесва в политически или бизнес среди на влияние;
- 9.3. Магистратът не може да заема друга длъжност, да извършва дейност или упражнява професия извън предвидените в ЗСВ;
- 9.4. Магистратът не може да използва служебното си поведение, за да влияе в частен интерес;
- 9.5. Магистратът декларира несъвместимост и частни интереси в случаите и в сроковете, предвидени в Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси;
- 9.6. Магистратът декларира доходите и имуществото си по реда и в сроковете на закона за публичност на имуществото на лица, заемащи висши държавни длъжности.

Раздел V

ГАРАНЦИИ ЗА СПАЗВАНЕТО НА ВЪВЕДЕНИТЕ С ТОЗИ КОДЕКС ЕТИЧНИ ПРАВИЛА ЗА ПОВЕДЕНИЕ

Основен гарант за съблюдаване и прилагане правилата на този кодекс са самите магистрати чрез тяхната убеденост, съпричастност и доброволно приемане и прилагане на етичните правила за поведение.

Висшият съдебен съвет осъществява цялостен контрол по прилагането и спазването на Етичния кодекс и периодично предприема действия за обновяване и актуализиране на предвидените с него правила.

Комисията по професионална етика към Висшия съдебен съвет и комисиите за професионална етика към органите на съдебната власт осъществяват пряк и непосредствен контрол по прилагането и спазването на Етичния кодекс.

Професионалните сдружения на магистратите предприемат предвидените в уставите им действия при всеки констатиран случай на допуснато нарушение на настоящите етични правила за поведение.

Раздел VI

ФОРМИРАНЕ И СТАТУТ НА КОМИСИИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА В ОРГАНИТЕ В СЪДЕБНАТА СИСТЕМА

Създават се Комисии за професионална етика към районните съдилища и прокуратури в областните центрове, окръжните и апелативни структури на органите на съдебната власт, във Върховния касационен съд, Върховния административен съд, Върховната касационна прокуратура, Върховната административна прокуратура и Националната следствена служба.

Персоналният състав и броя на членовете на всяка комисия се определят от общото събрание на съответната структура.

Комисиите за професионална етика към органите на съдебната власт са помощни органи на Постоянната комисия за борба с корупцията и професионалната етика при Висшия съдебен съвет.

Тяхна основна задача и предназначение е да дават консултации и да изразяват становища във връзка с прилагането на правилата за етично поведение и при конфликт на интереси.

Комисиите за професионална етика към органите на съдебната власт по искане на компетентните органи, може да изразяват становище:

- при атестирането на съдии, прокурори и следователи по показателя „спазване правилата за етично поведение”;
- в случаите на образувани от ВСС или от административните ръководители дисциплинарни производства за нарушения на правилата за етично поведение, както и за накърняване престижа на съдебната власт;
- при постъпили жалби или сигнали от граждани за прояви на магистрати, несъвместими с изискванията на правилата за етично поведение;
- съдействат за неутрализиране и решаване по най-добър начин на възникнали конфликти между съдии, прокурори или следователи;
- информират Постоянната комисия за борба с корупцията и професионалната етика при Висшия съдебен съвет при допуснати тежки нарушения на правилата за етично поведение от съдии, прокурори или следователи.

ПОЯСНЕНИЯ:

Частна власт – носители на частна власт по смисъла на този кодекс са гражданите, които не са в трудови или служебни правоотношения с държавен или общински орган, ЮЛ и организациите.

Магистрати по смисъла на този кодекс са съдиите, прокурорите, следователите, членовете на ВСС, инспекторите от Инспектората към ВСС.

Други близки по смисъла на този кодекс са роднините по права линия, както и тези по съребрена линия до IV степен.

§ 1. Кодексът за етично поведение на българските магистрати се приема на основание чл. 30, ал. 1, т. 12 ЗСВ и Решение на Висшия съдебен съвет по протокол № 21 от 20 май 2009 г.

Контролът по изпълнението и задължението за изготвяне на предложения за периодичното обновяване се възлага на Постоянната комисия за професионална етика и превенция на корупцията при Висшия съдебен съвет.